

грунтованого збільшення управлінських витрат. Стає очевидним, що без широких адміністративних реформ, пов'язаних з якісним оновленням функціонування органів публічної влади, застосування інформаційно-комунікаційних технологій не приведе до бажаних результатів. Інформатизація як комплексне явище має визначати не тільки і не стільки інформаційне забезпечення діяльності органів публічної влади, скільки новітню концепцію публічного управління в умовах формування та функціонування інформаційного суспільства, що реалізується на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях територіальної організації публічної влади, заснована на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій як у взаємодії в межах системи органів публічної влади, так і мережевої взаємодії з інститутами громадянського суспільства. Вона має комплексний, системний, багаторівневий характер і вимагає належного правового, організаційного, технологічного, кадрового механізмів реалізації, які поступово впроваджуються в Україні.

И. И. Бодрова

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОГО И МУНИЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Проанализированы роль информатизации в процессе регионального и муниципального управления, правовые, организационные, материально-технические проблемы ее обеспечения, предложены пути их решения.

Ключевые слова: информатизация, электронное управление, региональное управление, местное самоуправление.

I. I. Bodrova

INFORMATIZATION AS THE FACTOR OF EFFICIENCY OF REGIONAL AND MUNICIPAL GOVERNMENT

The role of informatization in the process of regional and municipal management, legal and organizational problems are analyzed, ways of their decision are offered.

Keywords: informatization, a regional government, local government.

УДК 342.25

О. Ю. Лялюк, кандидат юридических наук, доцент, старший научный сотрудник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України

Основи організації і діяльності органів місцевого самоврядування: порівняльно-правова характеристика

Основи організації органів місцевого самоврядування як основоположна категорія має значення для становлення системи місцевого управління не лише в нашій країні, а й широко використовується в європейських зарубіжних країнах та на пострадянському просторі. Основи місцевого самоврядування є індикатором наповнення місцевого самоврядування реальним змістом, надання муніципальній владі всіх атрибутів публічної влади. Це передбачає насамперед створення передумов і дієвих механізмів функціонування системи місцевого самоврядування, усіх його форм і суб'єктів, забезпечення необхідними ресурсами, формування надійного «фундаменту» для його подальшого розвитку, тобто надання територіальним громадам та їхнім органам усього того ресурсного потенціалу, який у науці та чинному законодавстві отримав назву основ організації і діяльності місцевого самоврядування.

Дослідженню проблематики основ місцевого самоврядування, їх визначення, системи, класифікації приділяли увагу С. А. Авак'ян, І. А. Азовкін, В. І. Васильєв, В. В. Пилін, М. В. Постовой, В. В. Цветков, К. С. Шугріна та ін. У той же час

в умовах розвитку інтеграційних процесів в Україні все більшої актуальності набуває аналіз зарубіжного законодавства з метою застосування досвіду правового регулювання цих питань у національній правовій системі. Порівняльна характеристика правового регулювання основ організації і діяльності органів місцевого самоврядування має суттєве значення для вироблення певних напрямів нормотворчої діяльності у цій сфері.

Насамперед звертає на себе увагу регламентація цієї категорії в Європейській хартії місцевого самоврядування (далі — Хартія)¹, ратифікована Україною 15 липня 1997 р.² Відповідно до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства. З метою наближення до країн з розвинутим громадянським суспільством Україна приєдналася до ряду міжнародно-правових актів, які регламентують світові стандарти організації місцевого самоврядування. Одним із них стала Європейська хартія місцевого самоврядування, ратифікована Україною 15 липня 1997 р. Саме вона вперше у світовому масштабі закріпила конституційні та законодавчі основи місцевого самоврядування, визнавши «принцип місцевого самоврядування».

Аналіз норм Хартії щодо рівня юридичного закріплення основ організації місцевого самоврядування показує, що вони тотожні нормам-принципам Конституції, які закріплюють найважливіші відносини в процесі організації й функціонування місцевого самоврядування³, а значить, тотожні засадам місцевого самоврядування. Такий конформістський підхід до визначення конституційної основи місцевого самоврядування через норми-принципи Конституції України, які закріплюють найбільш важливі відносини у цій сфері, а саме територіальний принцип побудови органів місцевого самоврядування,

¹ Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад // Бюл. законодавства і юрид. практики України. — 2002. — № 10. — С. 10–17.

² Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон України від 15 лип. 1997 р. № 452/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. — 1997. — № 38. — Ст. 249.

³ Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування : навч. посіб. / М. Пітцик, В. Кравченко, Е. С. Моньйо, Б. Фонтен. — К., 2000. — С. 38.

порядок та форми його функціонування, формування та використання матеріальних ресурсів тощо, на наш погляд, призводить до нечіткості термінології й викликає необхідність розробки та упровадження цілої низки правових актів, які б прискорили реформування інституту основ місцевого самоврядування в сучасній Україні.

Водночас ратифікація Україною Хартії вказує на згоду щодо сприйняття положень, які містяться в цьому акті. Зіставляючи положення Хартії та національного законодавства, слід зазначити, що приведення у відповідність до її норм потребують, зокрема, положення, які регламентують територіальну й організаційну основу місцевого самоврядування.

Стосовно територіальної основи ст. 5 Хартії визначає обов'язкову охорону територіальних кордонів місцевих влад. У разі зміни територіальних кордонів відповідних місцевостей передбачена необхідність проведення місцевого референдуму. В Україні ж результати проведеного місцевого референдуму не є обов'язковими для Верховної Ради України під час прийняття рішення про зміну кордонів окремих адміністративно-територіальних одиниць.

Хартія закладає базу для розвитку організаційних основ місцевого самоврядування, визначивши сферу його компетенції (ст. 4 Хартії). Так, місцева влада «у межах закону має повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене із сфери її компетенції і вирішення якого не доручене нікому іншому органу». Для виконання цих повноважень місцеві власті формують власну структуру, створюють допоміжні підрозділи, виконавчі органи тощо. Реалізація зазначеного положення сьогодні ускладнена в Україні у зв'язку з розгалуженою системою делегування повноважень, а також через певні недоліки щодо розмежування компетенції в системі органів публічної влади на місцях.

Особливу увагу Хартія приділяє фінансовій основі функціонування місцевого самоврядування, при цьому нічого не говорячи про матеріальну основу. З цього можна зробити висновок, що європейські країни вважають фінансову основу широким поняттям, яке охоплює своїм змістом і матеріальну

основу. Хартія визначає джерела фінансових надходжень, які перебувають у розпорядженні місцевої влади, порядок перерозподілу фінансових ресурсів з метою усунення фінансових диспропорцій тощо.

Ураховуючи досить незначний обсяг Європейської хартії, слід зазначити, що коментовані положення досить детально характеризують загальні засади місцевого самоврядування, однак не повною мірою відбивають положення, необхідні для ефективної організації місцевого самоврядування та основ його функціонування. Зокрема, доцільно було б запропонувати прийняття країнами, що ратифікували Хартію, певних законодавчих (правових) актів щодо деяких основ та принципів функціонування місцевого самоврядування. Такий підхід сприяв би систематизації положень про основи місцевого самоврядування в різних країнах, а також забезпечив регламентацію найважливіших положень, що задекларовані в Хартії.

Аналіз законодавчих актів країн СНД, близьких за становленням та розвитком місцевого самоврядування до України, дозволяє твердити, що в деяких країнах регулювання основ місцевого самоврядування здійснюється більш чітко порівняно з вітчизняним законодавством. Таким позитивним рівнем правового регулювання основ місцевого самоврядування вирізняється законодавство Азербайджанської Республіки, зокрема Закон «Про статус муніципалітетів», який окремо визначає територіальні, економічні й фінансові основи муніципалітетів¹. Організаційні ж основи окремим розділом не виділені. Закон також не розмежує правову основу та правові гарантії діяльності муніципалітетів.

До територіальних основ згідно з нормами зазначеного Закону належать території муніципалітетів. При цьому норми Закону, які встановлюють територіальні основи, здебільшого є бланкетними і передбачають детальну регламентацію територіальної організації місцевої влади окремими законами.

¹ Про статус муніципалітетів [Електронний ресурс] : Закон Азербайджан. Респ. від 2 лип. 1999 р. – Режим доступу: <http://www.cis-legal-reform.org>.

Таким правовим актом виступає Закон Азербайджанської Республіки «Про територіальний устрій та адміністративно-територіальний поділ», який встановлює правові основи територіального устрою, порядок реєстрації, встановлення та зміни кордонів, найменування її територіальних одиниць чи зміни їх назви, а також повноваження державних органів та муніципалітетів у регулюванні інших питань, пов'язаних з територіальним устроєм та поділом.

В Україні питання правового регулювання територіальної основи, а отже, і територіальної організації публічної влади, значно поступаються такій регламентації в Азербайджані. Основним документом правового характеру, який регламентує територіальний устрій в державі, залишається Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР¹, яке суттєво застаріло і не відповідає сучасним публічним відносинам. Інші норми, що стосуються адміністративно-територіального устрою, розпорошені у національному законодавстві та перебувають на недостатньому рівні юридичної техніки. Зокрема, виконання положень Конституції України щодо територіальної організації влади регулюється лише статтями 1, 26, 37, п. 26 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Окремого законодавчого акта, який би систематизовано врегулював питання адміністративно-територіального устрою, сьогодні немає і навіть Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» не містить окремого розділу щодо територіальної основи чи адміністративно-територіального устрою держави.

Утім у більшості колишніх радянських республік правове закріплення основ організації місцевого самоврядування досить обмежене порівняно з Україною. У цих країнах юридичне закріплення основ не є системним, оскільки нерідко нор-

¹ Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР [Електронний ресурс] : затв. Указом Президії Верхов. Ради УРСР від 12 берез. 1981 р. № 1654-Х. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1654-10>.

мативний акт закріплює лише одну основу: економічну¹, фінансову², організаційну³, майнову⁴, територіальну⁵. Водночас лише їх комплекс здатний забезпечити реальне існування та розвиток місцевого самоврядування.

Так, Закон Республіки Казахстан «Про місцеве державне управління в Республіці Казахстан» виділяє лише два види основ — економічну та фінансову. При цьому законодавець лише перераховує об'єкти, що належать до таких основ: місцевий бюджет; майно, що закріплене за комунальними юридичними особами; інше майно, що перебуває у комунальній власності згідно із законодавством Республіки Казахстан. Такий склад об'єктів обумовлений особливостями розвитку країни, превалюванням принципів централізації та підпорядкування у взаємовідносинах між органами влади в центрі та на місцях, а також інтеграцією місцевого самоврядування в систему державного механізму. Слід зазначити, що і в Конституції Казахстану лише одна норма присвячена організації місцевого самоврядування (ст. 89), яка поверхово регламентує питання місцевого самоврядування, закріплює загальні гарантії держави щодо його розвитку. Саме тому і основи місцевого самоврядування не знайшли свого розгалуженого закріплення у законодавстві, відсутня їх система. Порівняно з розвитком місцевого самоврядування в цій кра-

¹ О государственной власти на местах : Конституц. закон Респ. Таджикистан от 1 дек. 1994 г. № 1092 // Ах бори Маджлиси Оли Республики Таджикистан. — 1998. — № 10. — Ст. 113.

² О местном государственном управлении в Республике Казахстан : Закон Респ. Казахстан от 23 янв. 2001 г. № 148-II // Казахстанская правда. — 2001. — 30 янв.; О государственной власти на местах : Конституц. закон Респ. Таджикистан от 1 дек. 1994 г. № 1092 // Ах бори Маджлиси Оли Республики Таджикистан. — 1998. — № 10. — Ст. 113.

³ О государственной власти на местах : Конституц. закон Респ. Таджикистан от 1 дек. 1994 г. № 1092 // Ах бори Маджлиси Оли Республики Таджикистан. — 1998. — № 10. — Ст. 113.

⁴ О местном публичном управлении : Закон Респ. Молдова от 18 марта 2003 г. № 123-XV // Мониторул Официал Р. Молдова. — 2003. — № 49/211.

⁵ Про органи самоуправління громадян [Електронний ресурс] : Закон Респ. Узбекистан (нова редакція) від 14 квіт. 1999 р. № 758-I. — Режим доступу: <http://www.cis-legal-reform.org>.

їні Україна суттєво виграє, оскільки місцеве самоврядування сьогодні не можна вважати декларативним, навпаки, воно є реальним, системно вирішує питання, що закріплені за ним у законодавстві, і можна вести мову лише про системне удосконалення його діяльності, певні експерименти щодо поліпшення його роботи та реалізації його завдань.

Дещо інакше справи щодо основ місцевого самоврядування вирішуються у Молдові. У Законі Республіки Молдова «Про місцеве публічне управління» можна чітко прослідкувати зосередженість законодавця лише на трьох видах основ — організаційній, матеріальній та фінансовій. При цьому організаційна основа чітко не регламентується, подається лише у загальному вигляді в процесі викладення норм закону. Щодо матеріальної основи, то вона розглядається в контексті «управління майном» (статті 81–84 Закону). Аналіз зазначених норм дає змогу виділити певний позитивний момент щодо регламентації матеріальної основи, який полягає у розмежуванні майна адміністративно-територіальної одиниці на таке, що належить до публічної сфери адміністративно-територіальної одиниці, та таке, що належить до приватної сфери адміністративно-територіальної одиниці. Майно, що віднесено до публічної сфери, є невідчужуваним, до нього не застосовується строк позовної давності і на нього не може бути звернуто стягнення (ч. 2 ст. 81 Закону). Фінансова основа закріплюється лише у вигляді певних загальних принципів, які характерні і для інших країн. При цьому у ст. 88 Закону перераховуються такі основоположні засади, як достатність власних фінансових коштів, якими можуть вільно розпоряджатися при здійсненні своїх повноважень органи влади, пропорційність фінансових ресурсів органів місцевого публічного управління їх повноваженням, включення місцевих податків і зборів до складу фінансових коштів органів місцевого публічного управління та ін. Оскільки законодавство приймається на виконання положень Конституції, важливе значення має конституційне закріплення основ місцевого самоврядування. На жаль, Конституція Молдови не акцентує уваги на конкретних видах основ місцевого самоврядування, закріплює лише загальні принципи, зокрема місцевої автономії, децентралі-

зації суспільних служб, виборності влад, місцевого публічного управління, консультацій з громадянами щодо найважливіших питань місцевого значення.

Власну систему основ місцевого самоврядування наводить Закон Республіки Узбекистан «Про органи самоуправління громадян». При цьому органами самоуправління громадян за цим Законом виступають саме відповідні органи місцевого самоврядування, які і створюються за участю громадян з використанням відповідних форм їх утворення. Згідно із ст. 7 Закону органи самоуправління мають права юридичної особи, печатку та підлягають реєстрації в органах державної влади на місцях. Таким чином, держава встановлює прямий контроль над системою місцевого самоврядування в країні, що, у свою чергу, вплинуло і на основи організації місцевого самоврядування. Так, у Законі говориться, що питання, пов'язані з територіальним устроєм, установленням фінансових та інших основ, вирішуються органами державної влади. Окремі недоліки у правовому регулюванні певних основ місцевого самоврядування в Узбекистані пов'язані з відсутністю відповідних процедур щодо їх забезпечення. Нерідко передбачається можливість зміни кордонів територіальних одиниць, їх найменування та перенайменування з урахуванням думки відповідних органів самоуправління громадян. У той же час механізм одержання такої думки не закріплений, що призводить до ігнорування цих положень на практиці. Аналогічна ситуація виникає і в Україні, коли відсутні чітко прописані у законодавстві процедури зміни статусу населених пунктів, критерії для віднесення населених пунктів до села, селища чи міста тощо.

Особливого розвитку основи місцевого самоврядування набули на території Російської Федерації. Зокрема, прийнятий на виконання Конституції РФ Федеральний закон від 6 жовтня 2003 р. № 131-ФЗ «Про загальні принципи організації місцевого самоврядування в Російській Федерації» містить розділи, присвячені територіальній основі місцевого самоврядування («Принципи територіальної організації місцевого самоврядування»), матеріальній та фінансовій основам місцевого самоврядування («Економічна основа місцевого самоврядування»),

організаційній основі («Особливості організації місцевого самоврядування»). Науковці РФ детально розробляли та аналізували поняття «основи місцевого самоврядування», його значення для розвитку місцевої муніципальної влади. Зокрема, О. М. Писарев робить спробу визначити основи організації і діяльності місцевого самоврядування як сукупність «правових норм, що містяться в Конституції й законах та закріплюють найбільш важливі, загальні для всіх адміністративно-територіальних одиниць територіальні, правові, фінансово-економічні основи діяльності населення у вирішенні завдань місцевого значення»¹. Близьку до вищезгаданої позицію займають О. С. Автономов, О. В. Іванченко й М. О. Краснов, які під основами місцевого самоврядування фактично розуміють систему правових норм, що відображає найсуттєвіші риси існуючої в країні системи муніципальної влади². В. В. Пилін визначає основи місцевого самоврядування як сукупність встановлених Конституцією й законами «правових норм-принципів, що закріплюють і регулюють найбільш істотні суспільні відносини, які виникають, змінюються й припиняються у процесі організації та здійснення місцевого самоврядування, з якими мають узгоджуватися всі інші муніципально-правові норми нормативно-правових актів»³. Є. М. Ковешников, О. М. Нікітін, А. С. Прудников розглядають їх як «об'єктивно обумовлені економічні, соціальні, фінансові, правові та інші можливості й умови, сукупність яких становить базис, на якому будується вся система місцевого самоврядування, здійснюється муніципальна влада»⁴. М. В. Постовий навіть ототожнює «основи» та «відносини організаційного характеру», віднісши

¹ Писарев А. Н. Муниципальное право Российской Федерации : учебник / А. Н. Писарев. – М. : Юристъ, 1997. – С. 15–16.

² Конституционные и законодательные основы местного самоуправления в Российской Федерации : сб. науч. тр. / под ред. А. В. Иванченко. – М. : Юриспруденция, 2004. – 304 с.

³ Пылин В. В. Муниципальное право Российской Федерации : учебник / В. В. Пылин. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – С. 80.

⁴ Ковешников Е. М. Муниципальное право : крат. учеб. курс / Е. М. Ковешников. – М. : НОРМА–ИНФРА-М, 2000. – С. 61; Муниципальное право России : учебник / под ред. А. С. Прудникова, А. М. Никитина. – 3-е изд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА : Закон и право, 2004. – С. 134.

до останніх такі, що виникають з приводу статусу та діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування, тобто організаційні; такі, що виникають у зв'язку з установами територіального устрою публічної влади; такі, які виникають щодо формування економічної основи та економічної діяльності органів місцевого самоврядування; які виникають у зв'язку з формуванням фінансової основи та фінансової діяльності органів місцевого самоврядування¹. Таким чином, правова регламентація та запровадження дефініції «основи місцевого самоврядування» зазнає значного доктринального аналізу, виробляються пропозиції щодо її подальшого правового регулювання.

Значну увагу інституту основ приділяють у більшості країн Західної Європи, про що свідчить закріплення фінансових, територіальних та інших основ у конституціях таких держав, як Німеччина (статті 24, 28, 104а, 106), Італія (статті 119, 131) та ін. Однак самої категорії «основи» законодавчі акти європейських країн не використовують, ведучи мову про такі їх показники, як місцеві фінанси та ін.

Так, у загальносвіттовому масштабі вирізняється особливостями правове закріплення «територіальної основи», адже сучасні держави мають різні системи адміністративно-територіального поділу (дволанкову — Данія; триланкову — Італія; чотириланкову — Німеччина; п'ятиланкову — Франція)². І все ж не кожна з місцевих територій у цих країнах становить територіальну основу діяльності для органів місцевого самоврядування, оскільки зазначені органи створюються не у кожній територіальній одиниці. Скажімо, кантон та округ у Франції не мають представницьких органів місцевого самоврядування, а виступають як територіальні межі діяльності спеціальних адміністративних органів. Таким чином, на відміну від України в окремих зарубіжних державах органи місцевого самоврядування не створюються на всіх рівнях адміністративно-територіальних одиниць.

¹ Постовой Н. В. Муниципальное право России : учебник / Н. В. Постовой. — 2-е изд. — М. : Юриспруденция, 2000. — С. 56.

² Георгіца А. З. Конституційне право зарубіжних країн : підручник / А. З. Георгіца. — Тернопіль : Астон, 2003. — С. 407.

Водночас законодавство зарубіжних країн щодо територіальної основи місцевого самоврядування має схожі з українським прогалини. Наприклад, як самостійні адміністративно-територіальні одиниці зберігаються невеликі утворення, які втратили реальну економічну та демографічну основу, або існують певні неспівпадіння між статусом міських та сільських територій, який був у минулому, та їх сучасним становищем¹. Аналогічні недоліки притаманні й територіальній організації в Україні². За статистичними даними, близько 40 % територіальних утворень в Україні є дотаційними через незначний територіальний потенціал, а окремі місцевості, особливо села, майже позбавлені соціальної основи. При цьому подолання цих проблем можливе шляхом об'єднання дрібних територій в одну з єдиним адміністративним центром.

Економічна основа місцевого самоврядування у переважній більшості країн світу закріплюється у законодавстві як сукупність власних доходів місцевих бюджетів та дотацій з державного бюджету. Водночас поширеними є різноманітні фінансові механізми, які використовуються для самостійного поповнення місцевих бюджетів, наприклад закріплюється такий елемент економічної основи, як позики. У деяких країнах на законодавчому рівні чітко регламентовані рівень та напрями використання економічних основ. Так, у Швеції, на відміну від України, кошти спрямовуються більшою мірою у соціальний сектор³. Це свідчить про те, що в Україні ще не подолано принцип централізації, не вироблено демократичної процедури формування самостійних місцевих бюджетів. Звідси соціально-економічний розвиток місцевих територій залежить від пріоритетного спрямування ресурсів на виконання делегованих повноважень органів державної влади, що

¹ Мишин А. А. Конституционное право зарубежных стран : учебник / А. А. Мишин. — 7-е изд. — М. : Белье альвы, 2000. — С. 335.

² Кравченко В. В. До питання щодо законодавчого визначення статусу територіальної громади / В. В. Кравченко // Проблеми вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 4–5 груд. 2001 р.). — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2002. — С. 145–147.

³ Хэггрут С. Местное самоуправление в Швеции: традиции и реформы / С. Хэггрут, К. Кронваль, К. Рибердаль, К. Рюдебек. — Стокгольм : Песек Саппорт, 1996. — С. 29.

викликано збільшенням їх обсягу в останній час. Підвищення ж рівня надання соціальних послуг населенню відсунуто на другий план.

Таким чином, і в Україні, і за її кордоном основною проблемою функціонування органів місцевого самоврядування є недосконале правове регулювання питань основ організації місцевого самоврядування. Правове регулювання інституту «основ» постійно відстає від рівня розвитку суспільних відносин у цій сфері та потреб практики. Причому таке відставання поширюється на всі правовідносини, що стосуються місцевого самоврядування, тобто має системний характер.

А. Ю. Лялюк

ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

В статье анализируется правовое регулирование категории «основы организации и деятельности органов местного самоуправления» в Украине и зарубежных странах. Особое внимание уделяется оценке уровня юридической техники и полноты такого регулирования, анализируются приемы, которые использует зарубежный законодатель для формулирования понятия основ, их видов, классификации.

Ключевые слова: основы местного самоуправления, основы организации и деятельности органов местного самоуправления, правовое регулирование основ местного самоуправления.

A. U. Lyalyuk

BASES OF THE ORGANISATION AND ACTIVITY OF LOCAL SELF-GOVERNMENT: THE RATHER-LEGAL CHARACTERISTIC

In the article legal regulation of a category «bases of the organisation and activity of local governments» in Ukraine and foreign countries is analyzed. The special attention is given to an estimation of level of legal technics and completeness of such regulation, receptions which the foreign legislator applies to a formulation of concept of bases, their kinds, classifications are analyzed.

Keywords: bases of local self-government, a bases of the organisation and activity of local self-governments, legal regulation of bases of local self-government.

УДК 340.12(477)

М. Г. Хаустова, кандидат юридичних наук, доцент Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Правова система України: особливості становлення та сутнісні риси

Українська національна правова система формувалася в складних умовах, що зумовлено як відсутністю державної незалежності протягом значних періодів історії, так і геополітичним положенням України та відповідним ідеологічним впливом на українське суспільство багато в чому протилежних за змістом європейських та східних концепцій. Розвиток національної правової системи можна поділити на два періоди: до здобуття незалежності та після її здобуття — період, який ознаменувався прийняттям Конституції 1996 р., яка не лише зорієнтувала народ України на побудову незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, а й зафіксувала основні правові засади її подальшого економічного, політичного й соціально-культурного розвитку, накреслила шляхи реформування¹.

Зазначимо, що в юридичній літературі немає єдності думок з приводу характеристики сучасних правових систем постсоціалістичних країн Східної Європи. Так, можна виокремити чотири концепції належності правової системи України до

¹ Нагребельний В. П. Законодавча техніка та ефективність правотворення в Україні / В. П. Нагребельний // Часопис Київ. ун-ту права. — 2003. — № 3. — С. 5; Стретович В. Правова система України: загальна характеристика сучасного етапу формування / В. Стретович // Право України. — 1998. — № 1. — С. 3.